

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Oedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 11 (43)

Kaunas, 1920 m. kovo mėn. 11 diena

11 metai

„Kar. Žodis“ nuo 10 N^o
eina 12 puslapių.

„Kariškių Žodžio“ redakcijai reikalingi visi numeriai laikraščių „Laisvas Žodis“ ir „Kareivis Socialistas“. Turinčių prašome atsiųsti, bus užmokėta.

Kariškiai
leiskit statyti savo kandidatūrą į
Steigiamąjį Seimą,
nes daugelio gabesnių žmonių tarnauja
kariuomenėj.

Įsakymas švietimo reikalu.

Šiuo laiku mūsų kariuomenė nevykina operatyvių žingsnių. Taigi dabar, kaip tik yra patogiausias laikas rūpintis kariuomenės kultūros ir švietimo darbu. Kiekvienas apsišvietęs kariškis privalo tuo rūpintis. Mūsų tarpe neturi likti nė vieno bemokslio. Užtai įsakau:

1) Visose kariuomenės dalyse užsiėmimų metu įsteigti kareiviams vienai valandai mokyklą mokymui skaityti, rašyti ir bendro lavinimos. Mokymasis visiems priverstinas.

2) Įsteigti kareivių knygynėlius iš specialių lėšų, kurios reikale gali būti papildytos iš Generalinio Štabo Literatūros dalies Kultūros ir Švietimo Sekcijos.

3) Mokyklos tvarkyme, knygynėlių pirkime, vedime ir bendrai visuose kariuomenės kultūros ir švietimo reikaluose vadovautis Generalinio Štabo Literatūros dalies Kultūros ir Švietimo Sekcijos nurodymais. L. K. Įs. Nr. 255 § 9.

Karo apžvalga

Kovo 1 diena — kovo 8 diena.

Raudonoji Rusijos armija rieda mažesnės atsparos kryptimis — į žiemius ir rytus. Šie kraštai mažiau apšviesti su nenusistovėjusiu valstybės ir visuomenės gyvenimo supratimu, su labiau ar mažiau blogai išsivysčiusiu ūkiu. Tie kraštai tai Rusijos žemai, Ledų Okeano pakraščiai ir Sibiras. Karo jėga ir žiaurumo priemonėmis lengviausia šiuos kraštus užkariauti. Žiemiuose bolševikai užėmė Murmaną, prislinko prie Onegos, Archangelsko ir Pinegos. Rytuose grūmiasi apie Irkutską. Užkaspijos krašte bolševikai užėmė Krasnovodską ir Chivą. Kaukazo kryptimi užimtas Stavrópolis. Frontų linijos čionai nepastovios.

Bolševikų armija vakaruose atsispyrė į patvarią Rumunijos, Lenkijos, Latvijos, Igaunijos ir Suomų armijų liniją. Lenkai laiko užėmę didelius Baltgudijos ir Ukrainos plotus ir skelbia jau pasiekę numatytus

apsigynimo rubežius. Lenkai laikosi linijoj: ežeras Osveja—Drisa—Polock—Borisov—Bobruisk—Novgradovolynsk—Šepitovka—Kamenec Podolsk. Latviai ten bestovi linijoj ežero Osveja upe Siniaja. Igaunijos rubežius su Rusais, eina sulig Taikos sutarties per vidurį Čudskoje ir Pskovo ežerų, ir 10 — 15 varstų į rytus nuo Narvos upės.

Santykiai su lenkais. Kovo 1 dieną skaitlingos lenkų pėstininkų jėgos užpuolė mūsų sargybas Nerovos ir Našlėnų kaimų srity į vakarus nuo Kernavos. Netikėtai užpulti, mes netekome po kelių valandų šaudymos 20 belaisvių, kurie paskui pabėgo iš lenkų, tik jau nurėdyti ar nuauti.

Kovo 1 d. lenkai taip pat puolė mūsų sargybą Geibėnų kaimo srity, į vakarus nuo Vievio. Iš lenkų pusės dalyvavo raiteliai. Kulkosvaidžių ir šautuvų mūsų ugnimi lenkai buvo atmušti ir nuvyti.

Nuomonė Latvijos Užsienio reikalų Ministerio. Lenkai tikėjosi, jog bruzdėjimas kariuomenės tarpe

Kaune duos jiems progos pakeisti savo politiką, galės atvirai Lietuvą užpulti. Bet greitas bruzdėjimo nutildymas apvylė jų sumanymus. Kaip matyti iš aukščiaus pažymėtų nuotikių, lenkai tęsia užpuldinėjimus mūsų priešakines sargybas.

Kariškiai ir Steigiamasis Seimas.

Mūsų kariuomenei nustojus vykinti kovos žingsnius, kariškiams duodama balsavimo teisė rinkimuose į Steigiamąjį Seimą. Mes, kariškiai, kaip ir visi Lietuvos piliečiai, dalyvaudami rinkimuose, sustipriname Steigiamąjį Seimą, savo nauju darbu prisidedame prie krašto sutvarkymo, sykiu ryždamiesi iki paskutiniųjų jį saugoti. Kariškiai, kaip ir visi kiti piliečiai, balsuos tose apygardose, kuriose laike rinkimų stovi ir už tuos kandidatų sąrašus, kurie bus išstatyti.

Rinkimų tvarką nustatys tam tikri įstatymai, kurie skubiai ruošiami, bet mums čia svarbu kai kurie kiti dalykai. Mūsų kraštas dar galutinai neapgintas nuo priešų. Lenkai, bolševikai ir kiti, tykoja Lietuvą pagrobti ir pavergti. Jie stengiasi padaryti visokių sumišimų mūsų tarpe, vedama stipri agitacija, kad tik kokiu nors būdu mūsų tvarką sugriautų ir kariuomenę suardytų. Lietuvos priešams svarbu, kad St. Seimas nesuirinktų, kad kaip nors jį sutrukdyti, nes, nesant St. Seimui, su mumis lengviau kovoti. Jų dedamos visos pastangos, kad savo tikslą atsiekti. Taip sunkiai iškovota Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė, kuriai jau tiek aukų padėta ir ašarų pralieta, Steigiam. Seimui susirinkus, nebus lengva atimti. Mūsų kariuomenė, kuri išblaškė tiek priešų, kuri davė progos viduje tvarką įvesti, atliks ir šią pareigą—apgins Lietuvą nuo visų naujų priešų pastangų ir duos susirinkti Steigiamajam Seimui.

Prieš rinkimus į Steigiamąjį Seimą Lietuvoje prasidės visokių rūšių agitacija. Visos partijos siūlys neapsakomą daugybę visokių gėrybių, „rojų“ žadės. Maža to: į mūsų tarpą eis visoki kitataučių agentai, norės mums akis apdumti, kad mes visai savo atstovų nerinktume. Mes nei kiek neturime tiems žmonėms tikėti. Svarbu yra nepasiduoti agitacijai, neįsileisti į savo tarpą tų, kurie nori mūsų ramų gyvenimą sutrukdyti, nors jie ir avių kailį dėvėtų.

Mūsų kariškiai tiek yra susipratę piliečiai, kad nepasiduos bereikalingiems kurstymams. Kiekvienas kariškis privalo pats rimtai apgalvoti siūlomus kandidatų sąrašus, paržiūrėti, ar jie galės tinkamai mūsų kraštą sutvarkyti, mūsų reikalus ginti ir tik tada paauoti balsą už tą kandidatų sąrašą.

Kariuomenė neturi būti jokių mitingų ir susirinkimų bei ginčų, kurie ardytų mūsų tarpe santaiką, mažintų drausmę.

Priešai galėtų greit pasinaudoti mitingais ir agitacijomis, mūsų savitarpine nesantaika ir užpuolę mus pavergtų. Tą turi gerai įsidėmėti kiekvienas kariškis, laukdamas rinkimų į Steigiamąjį Seimą.

Rinkimų į Steigiamąjį Seimą dienos yra svarbios. Tomis dienomis ypač reikia budėti, kad mūsų priešai nepadarytų dar paskutinio žingsnio, nepasistengtų mūsų rinkimų suardyti. Pareiga rinkimus apsaugoti dedama kariškiams. Jeigu mes busime savo tarpe rimtai, be barnių ir agitacijos, jeigu eidami į rinkimus mąstysime, kaip geriau ginklą prieš mūsų priešus suvartoti, kad neduoti jiems iš mūsų pasityčioti, jeigu dieną ir naktį budėsime ir visus priešų ar partijų atsiųstuosius agitatorius iš savo tarpo prašalinsime, tai galime būti tikri, kad mūsų kraštas, išsirinkęs sau Steig. Sei-

mą, turės šviesią ir galingą ateitį, kokia buvo mūsų protėvių laikuose.

Atsiminkime, kad svarbiausias šių dienų tikslas—ginti Lietuvą nuo visų priešų ir leisti Steigiamajam Seimui sutvarkyti kraštą. Dalyvaudami rinkimuose, mes neturime pamiršti savo tlesioginės pareigos—būti Tėvynės ir jos ramybės gynėjais.

Kar. A-is.

Kareivis.

Ar mes patys valdysimės, ar kitų būsime valdomi.

1. Vorai ir musės.

Ne kartą matei, kaip muselės duzgia, žaidžia saulės spinduliuos, o kur iš plyšio ar iš po lapo tyko jas nutverti grobūnas voras. Jisai patykojęs, pagalvojęs pradeda pinti savo tinklą. Gudriai moka jis jį numegzti.

Iš tolo muselėms tas tinklas atrodo, lyg blizgantis, saulės spinduliuose paskendęs lapelis, kame galima būtų patogiai patūnoti, pasisupti, saulutės šilumoje pasišildyt.

Bet vos tik prisiartins prie tų monų kokias neatšargi muselė, voras kaip šoks ir pagauna jas į savo nagus. Zirbia nelaiminga muselė, spardosi iš karto, burzda kiek gali, o voras tik pina tik pina ją į savo voratinklius, kad muselė nei kojų nei sparnelių pajudinti negalėtų. Tada tik voras tikras, kad jo auka neištruks ir iš lengvo ima gerti muselės syvus...

Deja, taip atsitinka ne tik su musėmis ir vorais. Žmonių tarpe yra tokių, kas moka dar gudresnius tinklus už pačius vorus nuregzti savo aukoms sučiupti. Tokiems vorams iš žmonių rūpi kitus žmones į savo pinkles pagauti, juos supančioti, kad paskui galima būtų juos čiulpti.

Tokių vorų, žmogaus išvaizdą turinčių, yra ir Lietuvoje. Paskutiniu laiku jų ypač daug lando mūsų kariuomenėje, kame jie mėgina savo voratinklius įsitaistyti, kad gaudyti neatsargesnius ar mažiau susipratusius kariškius.

2. Delko tokių vorų dabar turi daug atsirasti?

Tų vorų kasdien vis daugiau. Bet visai ne dėl to, kad dabar pavasaris ir pradeda atsirasti visokių vabzdžių. Ne, kad dabar ir ruduo būtų, vistiek šie vorai daugintųsi. Šie vorai, tikru vardu juos vadinant, yra bolševikų ar lenkų agentai; gaudo jie ne muses, o Lietuvos sodiečius, darbininkus; ypač mėgsta kariškius. Atsirado jie delto, kad Lietuvoje neužilgo turį susirinkti Steigiamasai Seimas, kuris visų žmonių išrinktas, ir bus vyriausias ir galutinis Lietuvos valdovas.

3. Kokias pinkles pina tie vorai?

Kai kas mano, kad jeigu kas yra bolševiku, tai jis atėjęs ir sakys:

Mes, bolševikai, norim Lietuvą prie Rusijos prijungti, norim Lietuvoje badą padaryti, norim į Lietuvą pargabenti rusų činauninkų, šiandien komisarais vadinamų, norim dvarų žemes burlokams išdalinti.

Ne, nė vienas bolševikas taip nesakys. Kur tada atsirastų toks beprotis, kad jo klausytų!

Arba, gal kas mano, kad persirengęs lenkų legioninkas atvirai pasisakys, kad jis atejo Varšavos ponų papirktas arba jiems akiai atsidavęs, kad jis nori iš

mūsų gražios laisvos Lietuvos lenkų pastumdėle padaryti, baudžiava įvesti. Tokių atvirumų iš jų neišgirsite.

Kaip voras, kada jis nori musę pagauti, nurezgia tinklą, kad musė pati į jį tupia, taip ir šie bolševikų ir lenkų vorai moka taip gražiai savo tinklus nudailinti, kad žmogus pats save susiparčioja.

Šie vorai apsimeta mūsų didžiausiais draugais. Jų kalbų klausant rodosi, kad jeigu į jų voratinklius atsisėstum, tai kaip Rojų pasijustum.

Savo darbui vaisingai varyti, bolševikai ir lenkai uoliai renka visa, kas yra Lietuvoj negera, paskui dešimt kartų tiek prideda iš savo galvos ir išaina visai gera baidyklė, nesusipratėliams ir lengvatikiams baidyti. Mat jie vieną kartą nori pasirodyti, būk jiems rūpi Lietuvoj gyvenimas sutvarkyti, kitą kartą, tai net padėti mūsų nepriklausomai valstybei kurtis, kodėl neduoti gražių prizadų, jei jos nieko nekaštuoja. Iš tikrųjų jie renka mūsų klaidas ne tam, kad jas taisyti, o tam, kad greičiau akis apdumti ir nesusipratusių piliečius į savo voratinklius įpinti.

— Ana ka, — pasakoja tie agitatoriai net putodami. — Žiūrėkit, veždėkit: jūsų valdžių vokiečių patatyta, ji vokiečiams pasidavusi. Juk visa Lietuvos valdžia prie vokiečių prasidėjo, susidarė vokiečiams leidus.

Taip, bet kodėl šie vilkai avinelių kailiuose nepasako, kad vokiečiai leido mūsų valdžiai darytis, nes jie prie tų aplinkybių buvo priversti; kodėl jie nepasako, kad ne vien Lietuvoj tuomet tas buvo; kodėl nepasako, kiek tai kliūčių, kiek varžymų ta valdžia iš vokiečių turėjo pakelti besidarydama; kodėl jie gudriai nutyli Radviliškį, kur vokiečių liekanos gavo tokį smūgį iš mūsų kalavijos; kodėl jie tyli, kad Mažoji Lietuva (teisybė, Santarvei padedant) vokiečiams iš nagų plėšte plėšiama...

Ir ko neišmislioja, kaip nedergia tie vorai visos mūsų tvarkos! Visa ir išpasakoti sunku! Bet vieni jų nė žodelio nepaminės, kad pas bolševikus kareiviai vos kąsnelį duonos gauna, kad apiplyšę vaikščioja, kad visoki rinkimai veikiančioj bolševikų armijoje jau seniai panaikinti, kad komisarai po senovei daužo ir šaudė kareivius, nė klek neblogiau, kaip caro činauninkai tai darydavo; kiti tyli kad Varšavos valdžia štai vėl išplėšė 20% žemės iš žmonių rankų, kad ten žmonės jau griūva, nepakeldami sunkaus mokesčių bei valstybinės skolos jungo, kad visa valdžia ten iš tikrųjų ponų rankose ir t. t.

Taip tai tie vilkai lapės uodegomis kiekvieną mūsų klaidą nurodo, bet nė žodelio neprasitars, kas dedasi bolševikijoje, ką žmonės pakelia Lenkijoje.

Bet ne vien pas mus tų vorų priviso. Jie privista visur, kur tik gyvenimas naujai kūriasi, kur žmonėms geresnis rytojus nušvysta. Štai Estonijoje, kuri yra į šiaurę nuo Lietuvos tuojau už Latvijos, Steigiamasai Seimas rinkosi žiemą, kada šalta buvo, o ir tai vorų buvo pilna. Jie ten kėlė riaušes, rėkavo, šūkavo, bet estai apsižiūrėjo laiku ir išmaikino visus! Mat tie vorai, kad ir Lietuvoje galas jiems ateiti gali tai ir pradėjo taip uoliai savo tinklus pinti.

Bolševikams ir jų vorams yra labai bausis Steigiamasai Seimas, nes jie žino, kad, jeigu Steigiamasai Seimas susirinks, tai Lietuvoje bus ne rusų komisarų, ne lenkų, bet tikra žmonių valdžia. Lietuva niekad tada negrįž Rusijai. Jau bolševikai įsitikino, kad Estonijoje arba Suomijoje, kaip tik susirinko Steigiamasai Seimas, tai pasidarė tokia valdžia, kokios visi geros valios žmonės norėjo, o komisarai ir ponai net nosių parodyti negali.

Lietuva tapus nepriklausoma, tektų rusams viską iš Vokietijos per Lietuvą pirkti ir parduoti. Mūsų šalis greitai praturtėtų, gerų uždarbių visi turėtų, greitai gal geriau, kaip prieš karą, gyventu. Gaila rusams

paleisti iš savo nagų Lietuvą! Mato, kad dabar patys lietuviai valdysis, nereiks rusams komisarams, činauninkams ar kaip ten juos pavadinti, algų mokėti, neplauks Lietuvos pinigėliai į Rusiją ir rusų kišenes, o liksis mūsų krašte!

Lenkams mūsų Steigiamasai Seimas yra dar baisnesnis. Lenkai turi daug Lietuvos žemių užėmę, kurias labai norėtų sau pasilaikyti. Net mūsų sostinę Vilnių lenkai turi užgrobę ir, sakosi mums neatiduosią. Kai Lietuvoj įvyks Steigiamasai Seimas, tai visos valstybės pripažins mūsų nepriklausomybę, ir lenkams jokia būdu neteks tų Lietuvos plotų, kuriuos jie dabar turi užėmę.

Bet tai dar ne viskas. Lenkams nemažiau rūpi Lietuvos dvarai. Lenkai turi Lietuvoje tiek žemės, kiek ir sodiečiai.

Steigiamasai Seimas beabejo tuos dvarus padalys kaikiurims mūsų kariškiams ir bežemiams. O kai tik išsmuks dvarai iš lenkų rankų, išsmuks ir lenkų įtaka Lietuvoje ir negalės tada lenkai mūsų „broliais“ dėtis, kad čia žuvelių sau gaudyti.

Šitas dalykas yra lenkams baisiausias. Delto jiems bausis ir Steigiamas Seimas. Lenkai ir bolševikai, kad ir ne susidėję, bet iš vieno pina gudriausius tinklus, kaip suvilloti mūsų žmones, kaip juos įpinti į savo voratinklius ir neduoti Steigiamajam Seimui susirinkti.

O ką kalbėti apie lenkų tvarką! Jau mes fronte gana gerai matome, kad pas lenkus ir su valgiu ir drabužiais daug kartų blogiau negu pas mus! O koks biaurus karininkų su kareiviais apsiėjimas! Gaila, kad ne visi tai matė. Tai bent pamylėtų lenkus!

4. Avies kailius numetę.

Jie jau nusimetė avies kailius, jau spėjo parodyti vilko nasrus, darydami š. m. vasar. 22—23 d. kariuomenės sumišimą Kauno įguloj. Ir kas pasirodė? Beveik vieni lenkai ir iš Rusijos atkeliavę agitatoriai tai darė. Vien pavardes paskaite, rasime, kad tai svetimųjų vorų darbas, Stanislav Gecevič, Jerzy Liutkievič, Nemakščių bajoras Vizgirdas, Kušner, Ivaškevič, Girdon, Ziberman, Glass, Zefer Vulf, visa virtynė kitų jiems panašių, atvykusių į Lietuvą, komisarais likti ir keli prie jų prisišlieję lietuviai. Dauguma jų net lietuviškai susikalbėti nemokėjo ar nenorėjo. Juk Artillerijos pulke per sumišimą jauteisi tartum Rusijoje. Vien rusų kalba skambėjo, visi riaušininkų dokumentai, protokolai ir t. t. rusų kalba rašyti; kareiviai buvo verčiami rusų kalba kalbėti, o vienas kareivis gavo buožę per galvą už tai, kad pasisakė, mokas tik lietuviškai.

Matot, kaip gražiai čia sugyveno rusų bolševikai su lenkais, nors šiaip sakosi didžiausiais priešais esą. Mat rusams rūpi Lietuva prie Maskvos prijungti, o lenkai gerai numano, kad Lietuvoj visuomet jų viršus bus, jei tik Lietuvos valdžia ne lietuvių rankose bus.

Todel tos pačios rūšies lenkai, kurie mėgino rugpiūtį padaryti lenkų sukilimą, vasarį prisišliejo prie bolševikų riaušių. Kad tik ne lietuviai Lietuvą valdytų.

O yra dar tikrų žinių, kad prie tų nelemtųjų riaušių buvo prisidėjusių ir vokiečių. Daug jų buvo slapta į Kauną atvykę. Tik galando savo nagus, kad tik juos į mūsų kūnus suleisti, bet sukilimui nepavykus, tą pačią dieną jie išdūmė Vokietijon.

O kada reikėjo sumišimą daryti, tai visi tie agitatoriai vis savaip savo kromelį gyrė. Vieni jų sakėsi darbininkų atstovais esą ir nori prieš ponų valdžią kariauti, kiti, kad Lietuvos valdžia esanti vokiečiams pasidavusi, kiti buvo labai susirūpinę kareivių valgiu, algomis ir tt.

Graži kompanija, ką?

5. Į praeitį žvilgterėjus.

Kada pirmą kartą Lietuva savo nepriklausomybę prarado, tai ją prarado dėl lenkams parsidavusio karaliaus Jogailos suktybių ir lenkų ponų žabangų.

Kada pirmą kartą mirė lietuvis už savo Tėvynės laisvę už spaudą, už nepriklausomybę — tai jis mirė Sibire nuo rusų kazokų nagaikos ir rusų šnipo kulkos.

Kada pirmas jau atgimusios Lietuvos kareivis stojo į kovą, tai jis krito nuo kulkos bolševiko, atėjusio mus plėšti, vėl mus prie Rusijos gražinti.

Jei mes dabar negalime grįžti prie savo arko, negalime ramiai savo kasdieninį darbą dirbti, o turime šautuvu rankoje sergėti Lietuvos žemę — tai dėlto, kad lenkas jau įsiveržė į Lietuvą, jau nori mus pavergti ir gražinti baudžiavą.

Kada mes norime sušaukti Steigiamąjį Seimą, padaryti tikrai žmonių valdžią, sustiprinti nepriklausomybę — tie patys lenkai ir bolševikai bando mūsų Seimą sugriauti, bando gražinti baudžiavą bei senąją verguotę.

Bet nejaugi šį kartą pavyks jiems tai padaryti? Tai priklausys nuo mūsų pačių: jeigu mes jų klausysime, tai gali jiems jų pikti norai ir pavykti, o jei neklausysime — tai susilauksime tikros laisvės, atgausime ir sustiprinsime Lietuvos nepriklausomybę, pagerinsime visų darbo žmonių gyvenimą.

✓ NAŠLAITĖLĖ.

Užta gaudžia giruzėlė
vėjo pūčiama,
Qailiai verkia merguzėlė
vargo spaudžiama.
Josios mylima matutė
jau senai kapuos,
Ją nešiojusi sesutė
svetimuos kraštuos.
Jos tėvelis žilgalvėlis
jau senai danguos.
O mielasis broliužėlis —
kaujas apkasuos...

Tyslevas.

Kaip ukrainiečiai kariavo su Denikinu.

1919 metų pavasarį ir vasarą tautinė ukrainiečių kariuomenė, savo brolių Galicijos rusinų padedama, pradėjo pulsti bolševikų raudonąją armiją, kuri tuomet buvo užėmusi didesnę Ukrainos dalį. Po trijų mėnesių sunkių kovų, ukrainiečių kariuomenė atvadavo iš bolševikų didelius tėvynės plotus į vakarus nuo Dniepro upės ir priėjo Kijevą, Žitomirį ir kitus miestus.

Bet tuom pačiu laiku ir Denikino savanorių armija pradėjo mušti bolševikus ir, netrukus, užėmė visą rytinę Ukrainos dalį ir slinko prie Kijevo.

Norėdama išvengti karo su savanorių armija, ukrainiečių kariuomenės vadovybė pasiuntė delegaciją, tartis su Denikinu dėl susidėjusių padėties. Ukrainiečiai reikalavo, kad Denikinas neitų artyn prie Ukrainos kariuomenės, pasižadėdami patys irgi nekliudyti Denikinui veikti prieš bolševikus.

Į tąjį ukrainiečių pasiūlymą, Denikinas atsakė, kad jo kariuomenė nesiliaus žygiavusi pirmyn, kol nepasieks senųjų Rusijos sienų ir dėliai to ukrainiečių „gaujos“ privalančios padėti ginklus.

Ir nieko nelaukdamas Denikinas užima Kijevą, ir nuginkluoja vieną ukrainiečių pulką. Kita Ukrainos kariuomenės dalis pasitraukė iš Kijevo Fastovo link.

Ukrainos valdžia, laukdama kad Santarvė sudraus Denikiną ir neleis jam pulsti ukrainiečių, laikėsi ramiai, nepradėdama žygio prieš Denikiną.

Denikinas tuo laiku pasistengė suvilioti Galicijos rusinų kariuomenę, žadėdamas atvaduoti Rytų Galiciją nuo lenkų. Galiciečiai patikėjo Denikino vylingiesiems pažadams ir pasitraukė iš fronto.

Tuo būdu visoj ukrainiečių kariuomenėj atsirado didžiulio pavojaus būti išsklaidytai. Kad to išvengti, ji skubiai pradėjo trauktis į šiaurę Kamenec-Podolsko link.

Ukrainos kariuomenė turėjo labai didelių nuostolių žmonėmis ir turtu, kadangi Denikino raiteliai visą traukimosi laiką smarkiai ją spaudė. Galop ji sustojo pietinėje Berdičevo ir Žitomiro apskrities dalyje.

Čion Ukrainos kariuomenė, pasilsėjus ir naujai susitvarkius, pradėjo savo žygį prieš Denikiną, kad atkeršijus jam už išdavikišką ukrainiečių žemės apiuolimą, Ukrainiečiams vadovavo generolas Omeljakovič Pavlenka.

Išskirstęs savo armiją 4-mis atskiromis grupėmis, generolas Omelj. Pavlenka įsakė 1919 m. gruodžio 3 d., švintant, atakuoti priešininko kariuomenę vienu laiku keturiuose baruose ir pasistūmėti kiek galint toliau į sukilėlių rajonus, nes tuom pačiu laiku Denikino užpakalyje turėjo sukilti Ukrainos valstiečiai.

Tasai savotiškas genr. Pavlenkos manevras pavyko kuogeriausiai: ukrainiečių kariuomenės dalys užėjo Denikino savanoriams iš užpakalio ir išvien su sukilėliais pradėjo veikti prieš „denikiniečius“.

Per savaitę laiko ukrainiečių rankose jau buvo didžiulė vakarų Ukrainos dalis: jiems prigulėjo Vinnica, Umanis, Chersonas, Nikolajevas, ir k. miestai.

Sumuštoji Denikino kariuomenė skubiai traukėsi Odesos kryptimi. 1919 m. gruodžio m. pabaigoje Denikino kariuomenė jau visiškai buvo išguita iš vakarų Ukrainos (dešiniame Dniepro krante). Rytų gi Ukrainą užėmė bolševikų raudonoji armija, nes ukrainiečių sumuštas Denikinas negalėjo ir bolševikams atsisipirti.

Taip atkeršijo tautinė Ukrainos kariuomenė Denikinui už jo kėsಿನimosi pavergti laisvės pasilgusią ukrainiečių tautą.

J. Karosėlis

* * *

Kulkos zimbis kaip bitelės
Ir kanuolės dunda...
Lietuva, tėvynė mūsų
Iš miegų pabunda.

Lenkai, rusai, bermontninkai,
Laukus Josios mina.
Visi laimėms mums valniką
Ir erškėčių pina.

Tokios laimės mes nenorim,
Kokia mums žadėjo,
Bet jie turi išsinešdinti
Iš kur jie atėjo.

Širdelė nujautė...

Už tamsiai žaliojo miško leidosi raudona saulutė, užliedama savo dar skaisčiais spinduliais platų rugių lauką, kur siūbavo, vakaro vėjelio supami, auksu dalyti rugiai. Sunki os varpos viena prie kitos meiliai glaudėsi. Visa vakaro gamta rodos kiekvieną širdelę lyg žavėte žavėjo.

Jauna lietuvaitė, tos gamtos sužavėta, užsimasčiulsi stovėjo, pasirėmusį darželio tvorelę, kur gražiai augo, klestėjo rūtos, ramunėliai, jurginiai ir kitos gėlių gėlės.

Toli už miško dejavo žemė... Tai artinosi galinaga audra, žadanti sunaikinti rytų raudonuosius, kurie teriojo mūsų prabočių šale, milžinų kapais nusodinta ir lietuvio prakaitu nulaistyta.

Ėjo gandy, kad plėšikų nepavergti lietuviai susibūrė į kuopas, apsiginklavo ir ėmė kautis su žiauriais atėjūnais, savo kraštą vaduodami. Ir štai jau girdisi už miško sunkūs patrankų dūsavimai. Tai lietuviai artinasil.. O gal ir jos Kazelis su jais yra? Juk jis išeidamas sakėsi, einas pas draugus, į būrį, kad savo broliams jungą numesti.

Taip galvojo jaunoji mergelė stovėdama, gamta besigerėdama, patrankų besiklausydama, o meilus vakaro vėjelis glostė jos kaklą ir lengvai kilojo puikias, ant pečių paleistas, kasas.

Jaunoji mergaitė nė nejust nepajuto, kaip kaimyną užplūdo kareivių būrys ir virkdydami moteris bei vaikus, nešė viską, ką tik geresnio rasdami. Užsimasčiusi mergelė taip staiga pamatė raudonuosius plėšikus, kad tik tuomet atsipeikėjo, kai kaž koks baidis, žibančiomis skersomis akimis, geltonu veidu kareivis, sugriebęs ją į glėbį, ėmė su savimi vilkti. Iš baimės negalėdama net šaukti ji žlūrėjo į baidis, visaip stengdamasi iš jo stiprių rankų išsivaduoti.

Besitampant jai pasisekė ištraukti ranką ir, nieko negalvodama, staiga taip uždavė užpuolikai tiesiog į smilkinį, kad tas tik atvirto aukštiekninkas, akis vartė.

Mergaitė, pasijutus laisva, nubėgo per kluoną rugių lauko link, atsižvelgdama į sunkiai bekylantį raudonarmietį. Širdis jai baidis plakė, gerklė džiūvo, stambus prakaitas išpylė jos veidą, o palaidos kasos išsidraikė ant pečių.

Pabėgus rugių ežia, ji puolė griovin ir pasilenkusi leidosi į mišką. Tuo tarpu raudonasis jau atsipeikėjo ir keikdamas pakilo jos vytis. Bėglė dar labiau persigando ir, pasiekus pamiškės krūmų, puolė į juos ir išnyko iš perpykusio raudonarmiečio akių, kuris

taip netikėtai gavo sunkų smūgį iš Lietuvos mergelės rankos.

Saulė jau nusileido, vakaro tamsa viską išlėto apglėbė, kai mergina pasiekė miško tankmės, kur jau slankiojo šešėliai. Čia ji apsidairiusi sustojo po aukštu lazdynu ir ėmė šluostyti prakaitą. Kaimo linkui girdėjosi riksmas ir šaudymas. Tai prieš kareivius plėšė gyventojus ir gąsdino juos šūviais.

Ar tai čia miške garsas taip skardžiai ėjo, ar lietuviai iš tikrųjų arčiau prislinko, bet mergaitė pasirodė, kad patrankos visai netoli už miško subaubė.

— Gal raudonieji toliau traukiasi, — pagalvojo mergaitė. — Kas čia?.. Lyg ir šautuvai čia pat supleškėjo... Nejaugi tai lauktieji lietuviai ateina? Kad taip būtų, kad taip būtų.. O gal ir Kazelis su jais?..

Pasigirdo balsai ir ratų girgždėjimas. Mergaitė atsargiai ėmė slinkti balsų link ir, praskėtus krūmus, pamatė vežimus, maišais prikrautus, matyt iš kaimiečių priplėštu turtu. Vežimai traukė į rytus.

Staiga iš miško zovada išlėkė raitas raudonarmietis ir, pripuolęs prie vežimų kaž ką suriko ir nurūko per lauką, tik žemės kilo aukštyn. Lydėjusieji vežimus pamatė arklius ir didžiausioj netvarkoj pasileido į šalis.

— Tai mūsų vejas, mūsų, — pagalvojo mergaitė. — Kad tik greičiau užeitų.. — ir ant tų jos žodžių išgirdo virš galvos šniokštimą ir beveik tuo pat laiku lauke iškilo žemių stulpas, keli bėgusių bolševikų krito. Ir vėl vienas po kito suūžė ore skriduliai ir sekė bėgančius į rytus raudonarmiečius.

Jau ir kulkosvaidžiai čia pat suterškė, o šautuvai virte užvirė. Jau kelios kulkos tankumyne prašvilpė, daužydami lapus ir šakeles.

Mergaitė gulė po lazdynu ir klausydamos laukė kas bus. Ilgai pleškėjo, tratėjo; jau ir visiškai sutemo.

Baisu. Pradėjo miške medžiukai lyg laužomi traškėti ir juodi šešėliai ėmė slinkti viens po kito. Igi šautuvų ugnies liežuviai sumirkčiojo visu miško plotu...

Baisu. Štai slenka juodas šešėlis tiesiai ant jos.. Iš baimės ji taip ir nutirpo: mūsiškis tai ar bolševikas?

Originale parašyta: Tvirtinu Viceministeris
Majoras MERKIS. 1920-II-29.

Generalinio Štabo Literatūros Skyriaus kariuomenės Kultūros bei Švietimo Sekcijos veikimo programa.

A. Kultūros bei Švietimo Sekcijos tikslas.

1. Išauginti kareivius susipratusiai piliečiams, kad jie patys atsispirtų prieš agitacijai ir pasidarytų sąmoningais kovotojais už nepriklausomą valstybę.

2. Todel: a) stengtis, kad kariuomenėj neliktų nei vieno analfabeto, b) duoti kareiviams bendrą, platų, visapusį kultūrinį bei pilietišką išsilavinimą, c) objektyviai (bešaliai) atsakyti į visus kareiviams rūpiamuosius klausimus ir tuo būdu užkirsti kelią kariuomenę ardančiai atskirų visuomenės grupių agitacijai; tam tikslui atsiekti būtina reikalinga ne tik bendras kultūrinis lavinimas, bet ir rodyti kareiviams kelią į gražų sveiką pasilinksminimą bei pramogas, kad tuo būdu atitraukti kareivius nuo dvasios ir kūno ardančio nepadoraus pasilinksminimo bei nenaudingo laiko leidimo.

B. Organizacija.

1. Kiekvienoje kariuomenės dalyje turi būti Švietimo Komisija iš 3 — 5 kariškių, vadovauti švietimo bei kultūros darbui.

2. Vieną kariškį paskiria dalies vadas betarpiu savo nuožiūra, o kitus išrenka ir užtvirtina iš paduoto batalijonų vadų sąrašo. Kiekvienoj kuopoj kariškiai, jei galima, nurodo vieną iš savo tarpo, kas būtų tinkamiausias į Dalies Švietimo Komisiją. Bet vadai visų kuopų kandidatus paduoda dalies vadui pasirinkti.

3. Kariuomenės kultūros ir švietimo darbas koncentruojasi Gen. Št. Liter. Dalies Kultūros ir Švietimo sekcijoj. Dalių Kultūros ir Šv. Komisijos vaduojasi bendrais Kult. ir Šv. Sekcijos nurodymais, kurių gauna per literatūrą, pranešimais Liet. Kar. Įsakymuose ir iš instruktorių.

C. Kultūros ir Švietimo darbas.

a. Kareivių mokykla.

Kiekvienoj kuopoj steigama kareivių mokykla. Mokoma užsiėmimo laiku ne mažiau vienos valandos dienai. Mokslui kiekvienos kuopos ar komandos kareiviai padalinami į grupes: bemokslių, mokančių skaičiuoti ir rašyti ir baigusių pradžios mokyklą. Moko dalies (kuopos) kariškiai arba Kultūros ir Šv. Komisijos skiriami žmonės. Kul. ir Šv. Komisija prižiūri, kad mokymas būtų vedamas atitinkamai K. ir Š. duotų bendrų nurodymų. Pamokos vedamos dalių butuose. Mokymo pareigos pirmučiausia turi būti uždamos buvusiems mokytojams. Moko be atskiro atlyginimo. Mokslui reikalingi daiktai yra įgyjami iš

Nežinomasai užžiebė lempelę, pažiūrėjo į gulinčią mergaitę, paskui pasuko į save ir... O, Dievuliaul Gi mūsų siškis!..

Išgelbėta mergytė, išgelbėtas visas sodžius.

Vargo poeta.

Šis tas iš mano patyrimu laike Didžiojo Karo Prancūzų fronte.

Aš manau, kad kai kurie mano paties, kaip seno kareivio patyrimų, laike didžiojo karo prancūzų fronte, bus naudingi mūsų jaunesiems kareiviams.

Aš čion nemanau pasakoti nebūtų pasakų su visokiais pagražinimais, bet kalbėsiu apie grynus faktus, kurių pats buvau liūdininku. Aš kalbėsiu tik apie paprastus nuotikius, kurie visose kovose atsitinka.

Štai nuotikis (kaip mano paties dienyne užrašyta):
1917 m. balandžio 12 d. 5 val. vakare Prancūzų frontas A r r a s - L a b a s s é e apylinkė. Mes atakavome vokiečius tą pačią dieną ryte, ir paveržėm iš jų kalnelį stovinčius kaimo A u c h i griuvėsius. Dieną įstvirtinti mums neleido bombosvaidžiai ir orlaiviai, lekiodami viršų mūsų ir šaudydami iš kulkosvaidžių. Buvo jaučiama, kad vokiečiai kontratakuos mus, nes tai paprastos varžytinės už sausesnes vietas, kadangi buvo tokių vietų, kur kasimai buvo pilni vandens. Tik pradėjus temti, vokiečiai puolė mus tirštu būriu; po trumpo pasišaudymo įvyko durtuvų mūšis...

Mes laimėjome, nors mūsų buvo mažiau, negu vokiečių; dėl ko taip atsitiko, aš to dabar gerai nežinau. Priešas turėjo užtikti mus pasislėpusius kokiose nors duobėse ar griuvėsiuose, bet, žinoma, gerai prisirengusius. Paprastai, priešui mus ieškant, mes jam netikėtai patys pasirodome ir užpuolam. O netikėtai

pasirodžius priešą užpulti, labai daug reiškia. Tik įsivaizdink sau: tu prisirengęs priešą užmušti, bet tas priešas, visai tau nelaukiamoj vietoj, staiga pasirodo, atima tau visą drąsą ir tu jau apgalėtas.

Štai kaip buvo su manimi: aš pamatęs vokiečius artinantį mažais būreliais (po 5 — 6 vyrus), įsakiau savo kulkosvaidininkams granatos padarytoj duobę šaudyti, o aš pats paėmęs šautuvą su durtuvu išbėgau apie 10 žinksnių pirmyn ir pasislėpiau už seno šulinio. Matydamas, kad 4 vokiečiai, apsiginklavę rankinėmis granatomis ir durtuvais, pribėgo prie mano kulkosvaidininkų igulos, aš staiga su durtuvu pasirodau vienas prieš juos iš anapus minėto šulinio. Ir ką jūs manote? — aš vienas iš keturių atėmiau drąsą; nė vienas jų manęs nepuolė, kaip aš tikėjausi. Vieną jų nukoviau, tada du pasileido bėgti atgal. Vienas, dar valandėlę pastovėjęs, irgi leidos bėgti, numetęs net šautuvą. Ir ką gi — jie bebėgdami ir gi buvo mūsų šautu nušauti.

Ten buvo taip susidariusios aplinkybės, kad vokiečiai nežinojo tikrai, kur mes randamės ir beveik visur mus sutikdavo netikėtai, ir kovą pralošdavo su dideliais nuostoliais. Tai buvo mūsų praktika: nelaukti būryj ir priešą užpuolant ir ginantis, bet susiskirstyti į būrelius į savo pačių nužiūrėtas vietas ir netikėtai užpulti užpuolikus. Panašiai mes darėme dažnai.

Antras atsitikimas: Taip pat L a b a s s é e apylinkė. Prancūzų frontas, 1917 m. liepos 22 d. vidurnaktį (kaip mano dienyne užrašyta).

Aš buvau pasiūstas padaryti priešą padėties žvailybę, ypač kulkosvaidžių gūštų, kurias vokiečiai labai dabodavo nuo mūsų bombosvaidžių ir tankiai mainydavo jų vietas. Mes išėjome keturiose, kuriuos aš pats pasirinkau. Mums nebuvo įsakyta daryti jokių užpuolimų, bet ir aišku, kad 4 vyrai ne ką gali užpulti. Naktis buvo tamsi ir smulkiai linojo. Į dešinę veikė abiejų pusių artilerija, taigi mums buvo paranku, nes mūsų šlamėjimas nebuvo priešui girdžiamas.

Klajojome po „ne žmogaus žemę“ kokias dvi valandas. (Žemę tarpe kasimų angliai vadino „ne žmogaus žemę“). Suradome jėjimo spragas per vokiečių spygliuotas vietas ir pagaliau suradome vieną kulka-

specialių dalies lėšų, Kultūros ir Šv. Sekcijos ir privačių šaltinių, aukų ir tt.

Kareivių mokymas ir kareivių mokyklos steigimas yra priverstinas, kas skelbiama Lietuvos karuomenės įsakymuose. (Liet. Kar. Įsak. Nr. 255 § 9).

b. Kareivių klūbas.

1. Kiekviena dalis privalo pasirūpinti erdvų bustą kareivių klūbai; klūbe privalo būti:

1. Skaitykla ir knygynėlis. Skaityklai turi būti užsakyti visi Lietuvos Nepriklausomybės pagrindo laikraščiai ir žurnalai, ir įtaisytas knygynėlis bendro lavinimos, prisilaikant karo vyriausybės užtvirtinto katalogo.

Pastaba: Knygynėliuose draudžiama laikyti agitacinę siaurai partivinio turinio literatūra.

2. Žaislai. Klūbe turi būti visokių rūšių žaislai: šachmatai, šaškės ir tt. Kortavimas griežtai draudžiamas.

3. Pasilinksminimai. Tam tikromis ne tarnybos valandomis, klūbe turi būti taisomi padori pasilinksminimai, žaidimai, šokiai ir tt., kurie vedami tvarkoj. Pasilinksminimų padorumo prižiūri patys kareiviai ir ypač Kultūros ir Švietimo Komisijos nariai, ir tam tikslui skiriami kariškiai.

4. Scena ir vieta šeimyniniams vakarėliams rengti. Galimybei esant, klūbuose rengiami vakarėliai su vaidinimais, muzika, deklamacijomis, dai-

nomis ir tt. Geistina, kad kiekvienoj dalyj susidarytų iš kariškių tarpo artistų mėgėjų kuopelės, kurios lošdamos patarnautų šeimyniniams vakarėliams.

5. Krautuvė ir bufetas. Esamos dalyse krautuvės bei bufetai perkeliama į klūbą. Krautuvėje ir bufete turi būti visų reikalingiausių kareiviams prekių pigiausia kaina. Krautuvei ir bufetui vesti skiriami žmonės. Bufete draudžiama turėti svaiginamų gėrymų.

2. Klūbo lėšos gaunamos iš dalies, aukų, vakarėlių ir tt.

3. Dalims pasimainant, nekilnojamas klūbo turas perduodamas pamainančiai daliai.

6. Sportas ir ekskursija. Visose dalyse Kul. ir Šv. Komisija organizuoja sportą ir jo mokymą. Įgyjami visi reikalingi sporto įrankiai (futbolai, tenisai, krocketai ir tt.). Laikas nuo laiko šventadieniais ar šiaip laisvomis valandomis taisomos kareivių ekskursijos, kuriuose supažindina su gamtos ir fizikos apsi-
reikimais ir istorinėmis bei geografinėmis vietomis. Ekskursijose gali patarnauti mokytojai, ar dalykų žinovai.

C. Pranešimai į Sekciją

Kultūros ir Švietimo Komisijos pirmininkas ne mažiau kaip kartą per savaitį duoda žinias Kult. ir Šv. Sekcijai apie komisijos darbų vaisius.

svaidžių gūšta, kurios mes ieškojome. Priėjome visai arti, suskaitėme visą vokiečių kulkosvaidininkų įgulą. Mūsų darbas buvo atliktas. Reikėjo tik grįžti ir viską pranešti. Bet man prisiminė, kad netikėtas užpuolimas gal ir čia būtų pasekmingas. Man pasitarus su savo vyrais, jie irgi sutiko, ypač, kad prieš kulkosvaidininkai buvo atskirame būry, toli nuo pėstininkų. Žūt būt pulsime, nors ir neįsakyta. Taip ir padarėme: tyčiai prišliaužę nudaigojome sargybinių iš užpakalio ir su riksmu supuolėme į jų kasimus, numesdami keletą rankinių granatų. Ir ką gi: priešų buvo 18 vyrų, — vieną nukovėme, 2 sužeidėme ir nė vienas mums nepasipriešino. 4 vyrai paėmėm 2 kulkosvaidžiu ir 17 belaisvių, imant ir tuodu sužeistu. Jų tarpe buvo vienas karininkas. Vokiečiai, pastebėję, kad 4 kareiviai juos paėmė, pirštus kramtė iš gėdos. Bet čia jie nekalti. Kaip jau sakiau, netikėtas staigus užpuotimas ir geriausiam kareiviui atima drąsą.

Mums medalių už tai nedavė; būtum gavę bausti, kad be įsakymo užpuolėm, bet už narsumą bausmę dovanojo; vėliau gavome pagyrimo lapelius. Bet tai nesvarbu: praktika parodo, kad netikėtas užpuolimas, jei atsargiai vedamas, visados būna pasekmingas ir anglai panašiais užpuolimais ir vokiečius privertė griebtis to paties būdo. Vokiečiai net suorganizavo užpuolikų būrius, pavadinę juos „antpuolių kariuomenė“.

Daug visokių nuotikių galima būtų pririnkti, jei tai būtų įdomu jaunesiems Lietuvos kareiviams, bet aš tuom sykiu pasitenkinsiu šiais dviejais pavyzdžiais. Jei mano panašūs rašinėliai būtų reikalingi, tai gal kariškiai praneš man, kad aš šį tą rašinėčiau ir toliau.

A. K r i a u č i ū n a s
(Vyr. Puskarininkis).

Šiaurės baras.

(1919 m. spalio—lapkričio mėn.)

Dar liepos mėnesį praeitų metų, kada Lietuvos rytai buvo užimti bolševikų, iš pietų nuo Vilniaus ir Suvalkų veržėsi į mūsų šalį lenkai, po Pasvalio apskritį dar trankėsi vokiečių batalionai ir atskiri būriai, o šiaurėje, Kuršėnų, Mažeikių ir Mintaujos srityse jau tvėrėsi naujos kariuomenės rusų bei vokiečių mišinio, tada jau buvo numatyta, kad Lietuvai grėšia didžiausias pavojus ir rastą reikalingu skubotai rinkti ir taisyti savo pajėgas.

Vokiečiai laikė užėmę Pasvalio, Joniškėlio, Linkuvos, Žeimelio, Vaškų, Saločių ir Krinčino valsčius; ėmė iš gyventojų maistą, pašarą, gyvulius, degino kaimus; rekvizavo arklius, mynė ir piovė pievas ir javus, varė gyventojus „ant stūkų“, o atskiros jų gaujos užpuldinėjo gyventojus ir ginklu spirdami atiminėjo pinigų, mėsą ir geresnius rūbus. Pačiame Pasvaly laikėsi vokiečiai ir nesusipratimai tarp vokiečių ir komendantūros kareivių, kaip miestely taip ir kaimuose, būdavo neišvengiami: tai vokiečiai užpuldavo ir nuginkluodavo komendantūros kareivius, tai paskutiniai juos nuginkluodavo ir areštuodavo. Biržuose ir apylinkėse žinomi lenkininkai, bolševizmo gaivalai ir kiti Lietuvos priešai varė smarkią priešvalstybinę agitaciją gyventojų tarpe ir labiausia jaunuomenės tarpe, kuri greitai laiku turėjo būti šaukiama kariuomenėn. Lenkininkai, kurie buvo pradėję spieštis apie atslusią partizanų būriams tvėrti švedų pulkininką, Biržuose buvo išlipdę priešvalstybinio turinio proklamacijas ir padarė didelę provokaciją, stengiantis atitraukti mūsų kariuomenę iš Šiaulių ir Panevėžio Biržų pusėn, matomai, kad ji negalėtų būti permesta Kaunan laike žinomo visai Lie-

tuval lenkų bandymo okupuoti Lietuvą. Pasvalio komendantūra tuo laiku turėjo tik 150 kareivių ir negalėjo kariauti su visais priešais, būdama apsupta iš visų pusių.

Nežiūrint sunkaus padėjimo, buvo stengtasi apginti gyventojus ir išvalyti apskritį nuo priešių. Tam tikslui, derantis su vokiečiais, jie buvo iškelti iš Pasvalio, kad galima būtų turėti pastovesnę bazę veikimui. Apskritį esantieji priešvalstybiniai gaivalai buvo sugaudyti ir iš jų sudarytas vadnamasis „komunistų darbo batalionas“.

Vėliau iš vakarų ir šiaurės pradėjo lankytis atskiri rusų ir vokiečių žvalgai. Į Saločių miestelį atėjo Saločių valsčiaus dvarininko barono Vildemano vedamas vokiečių batalionas. Atėjusieji kareiviai nudraskė miestely lietuvių kalba parašytas iškabas ir skelbimus, sakydami, kad negali būti jokios Lietuvos. Susidarė nepakenčiama padėtis, nes kareiviai viską plėšė ir grobė. Tuomet buvo pareikalauta iš Vildemano apiešti savo batalionu apskrities ribas. Matomai Vildemanas jautėsi ne tvirtai, nes į savaitę laiko išsikraustė, sustodamas Kuršo pasieny.

Vedant su vokiečių bataljonų vadais derybas ir statant jiems reikalavimus, pasisekė išvaduoti iš jų globos visas apskritis. Viename tik Žeimelyje visą laiką laikėsi žandarų būrys. Kadangi laikas nuo laiko atskiri bermontininkų būriai apsilankydavo pasiplėšti, priseidavo su jais kautis. Kautynėse pateko nelaisvų. Šiauliuose stovėjusio vokiečių korpuso vadas gener. Dibič atsiuntė ultimatumą, reikalaujamas tuojau paleisti areštuotus ir 8 dienų laiku jo atsiprašyti. Jam buvo atsakyta, kad areštuotų skaičiuje nėra valstybinės vokiečių kariuomenės kareivių, o vien tik banditai, sugauti plėšimo vietoje.

Rodėsi, kad jau bus galima atsikratyti įvairių svetimų kariuomenių kareivių, bet čia pradėjo rodyti didesnio gyvumo Bermontas.

Spalio mėn. 9. d. bermontininkai pasirodė ir prie Pasvalio. Turėdami kaž kokių raštų, jie norėjo prasiužti į rytus, prie Dauguvos krantų. Pakeliuj jie plėšė gyventojus, atiminėdami iš jų arklius. Vietos milicijos būrys, partizanų pastiprintas, puolė bermontininkus ties Kupreliškio miesteliu. Bet bermontininkai matomai buvo kaž kieno perspėti sutiko partizanus smarkia kulkosvaidžių ugnimi ir laimėję kovą, paėmė į nelaisvę 7 žmones, jų skaičiuje apskrities viršininką. Tuomet, bendrai su latviais susitarus, šis bermontininkų būrys buvo užpultas ties Ažės miesteliu ir galutinal sumuštas.

Spalio mėn. viduryje bermontininkai žymiomis jėgomis veržėsi iš šiaurės ir užėmė apskrities dalį šia linija: Pašvitinys — Lauksodžiai — Kiburaj — Saločiai — Smilgiai — Biržai — Porovėčiai. Šiaurės baro grupė priešinosi bermontininkų veržimuisi Panevėžio — Kupiškio pusėn. Bermontininkų veržimasis pirmyn sulaukytas spalio mėn. 20 d., kuomet jie buvo išvyti iš Biržų ir Tauprų, o Saločiuose nuginkluoti vokiečių žandarai.

Spalio mėn. 27. d. į šiaurę nuo Biržų mūsų dalys susitiko su trimis bermontininkų būriais. Kovoje jie priversti buvo atsitraukti Šembergo link. Saločių srity įvyksta žvalgų susišaudymas, kuriame priešas neteko 2 nukautų ir 6 belaisvių.

Spalio m. 28 d. Podbiržės miestely pasirodė raiti bermontininkų žvalgai, bet mūsų žvalgų apšaudyti, pasitraukė į šiaurę.

Spalio 29 d. į Morkūnų kaimą (Saločių rajone) atvyko būrys raitų ir pėsčių bermontininkų su gurguole; jie suardė telefono liniją ir ėmė plėsti gyventojus. Mūsų kariuomenės būriui artinantis ir susišaudžius, bermontininkai pasitraukė Bausko link.

Spalių 30 d. išvaikytas vokiečių būrys, kuris plėšė arba, kaip jie sakė, darė rekvizicijas Steigvilių kaime (Žeimello val.).

Lapkričio 1 d. didelis bermontininkų būrys užėmė Biržus. Iš Saločių pasiūsta mūsų rinktinė išvarė bermontininkus iš Biržų; dalis priešų pasitraukė Šembergo pusėn, kita dalis — Porovės pusėn. Kitą dieną priešas išvytas ir iš Porovės. Bermontininkai sužinojo, kad Saločių srityje liko maža mūsų jėgų, puolė juos ir užėmė Saločių miestelį. Lapkričio 3 d. mūsų atsėmė atgal Saločių miestelį; atsitraukdami bermontininkai paėmė įkaitais du kunigu ir šešis civilius darbuotojus.

Lapkričio 5 d. įvyksta susirėmimas Ripeikių ir Šakarnių kaimuose (į šiaurę nuo Biržų ir Saločių linijos). Atsitraukdami bermontininkai išplėšė Kiemėnų kaimą.

Lapkričio 7 d. mūsų grupės dalys puolė geležinės divizijos kareivius. Budbergio miestelyje (Mūro Panemunis). Išpradžių pasisėkė priešas apsupti. Bet, nežinant tikrai jo išsiskirstymo, mes patys pastatėme į jo ugnį savo sparną. Geležinės divizijos kareiviai, turėdami 3 kulkosvaidžius ir 1 bombasvaidį, laimėjo mūšį. Mūsų pusėje 1 nukautas ir 2 sužeisti. Priešas neteko 7 nukautų (jų skaičiuje vienas karininkas) ir keturių sužeistų.

Lapkričio 8 d. žvalgai turėjo susirėmimą ties Medikių kaimu, iš kurio išvijo bermontininkus. Pastarieji gi patraukė žymių jėgų nuo Bausko ir, atstūmę mūsų užtvargas, užėmė Saločius. Bet neilgam trukus, atidavė miestelį atgal, netekę 1 nukauto ir 5 sužeistų.

Lapkričio 10 d. 6 val. ryto geležinės divizijos bermontininkų būrys užėmė Biržus, suardė telefonus, išplėšė paštą ir suėmė 5 milicininkus ėjo Šembergo linkui. Mūsų žvalgai stovėjo netoli Biržų Rimkuškių kaime. Šembergo pusėn ėjusius bermontininkus pastebėjo mūsų sargyba. Žvalgai užėmė poziciją ir apšaudė besiartinantį priešą ir jį išsklaidė.

Šiaurės baro grupė negalėjo perdėm laikyti viso fronto, kuris užėmė virš 60 varstų, o grupės jėgos buvo nelabai skaitlingos. Tuomi tai ir išaiškinama, kodėl nuolatos tas pats miestelis ar vieta pėreidavo iš vieny rankų į kitas. Kadangi su bermontininkais kariavo ir latviai, tai buvo stengiamas bendrinti veikimas. Buvo sumanyta, latviams puolant nuo Gros Ekau ant Sodeu ir veržiantis Bauskės pusėn, o nuo Taurkaln veržiantis N. Radviliškio pusėn, Šiaurės baro jėgoms puliti Saločius ir, grūmiant priešininką, žygiuoti Bausko link, sudarant bermontininkams, veikiantiems N. Radviliškio, Šembergo, Budbergio ir Brunaviškio srityse pavojų juos apsupti iš visų pusių ir atskirti nuo jų centro — Bausko.

Sumanymo vykdinimui, lapkričio mėn. 12 d. 6 val. ryto prasidėjo Saločių mūšiai. Prieš mūšį buvo sekanti padėtis: Geležinės Divizijos ir žandarų korpuso būrys, skaičiumi į 150 žmonių su 6 kulkosvaidžiais, dar lapkričio 8 d. susistiprino Saločiuje ir laikėsi klebonijos mūre. Prieš auštant mūsų kuopa buvo užėmus Saločių dvarą, antra kuopa Grikopelių ir Deveitonių dvarų liniją. Žandarų komandai užstojo kelius Kubiliūnų kaimo — Šakarnių dvaro linijoje; žvalgai užstojo kelius Šakarnių — Deveitonių kaimo liniją. Atsarga Buiviškių kaime.

Prie Saločių besiartinanti antros kuopos grandinė pateko po smarkia šautuvų ir kulkosvaidžių ugnimi. Kadangi toji kuopa buvo tik neseniai suformuota, tai į pirmą ugnį patekę naujokai krūptelėjo ir juos prisiejo atitraukti į Grikopelių mišką. Kiek pasilsėjęs ir susitvarkius, kuopa antru syk perėjo puoliman ir užėmė priemiestį. Tuomet vokiečiai uždegė medinius namus ir ugnis drauge su dūmais nedavė lietuviams laikytis užimtoje vietoje. Tuomet mūsų kairysis sparnas turėjo atsitraukti. Dešinysis gi sparnas buvo pa-

ėjęs pirmyn ir prisiartinio prie kūgių stirtų (kur visi Saločių miestelio ūkininkai sukrauna javus). Vokiečiai uždegė klebonijos daržines, o raketomis kūgius. Tokiu būdu ir dešinysis sparnas pasijuto dūmuose ir ugnyje. Vokiečiai, tuo naudodamiesi, puolė dešinį sparną, kursai neatsilaikė ir pasitraukė atgal, palikdamas apie 15 belaisvių ir 1 kulkosvaidį. Tai matydama atsarga perėjo puoliman. Saločių dvare stovėjusi kuopa irgi perėjo puoliman, pasislėko pirmyn Mūsų ledu, apsupo klebonijos mūrą ir sviesdami per langus granatas, privertė vokiečius pasiduoti. Saločiai buvo užimti, į mūsų rankas pateko belaisvių, 4 kulkosvaidžiai, 9 arkliai, 7 brikai, 74 šautuvai, 13 kulkosvaidžiams kaspinių, apie 20.000 šovinių, 274 granatos ir nemaža kitos amunicijos.

Kovą baigus, Saločiuose buvo palikta tik užtvara, o visos jėgos sutrauktos Poškuonių, Žadeikonių srityn, kad duoti kareiviams poilsio ir susitvarkyti.

Kitą dieną į Saločius atvyko Vildemano bataljonas, bet, mūsų jėgoms grasinant, pasitraukė.

Stumiant priešą, lapkričio 18 d. mūsų pasiekė Kuršo sienos ties Grenštal dvaro ir Burklainių kaimo. Bermontininkai pasitraukė į vakarus — Latviai užėmė Bauską.

Lapkričio 20 d. šiaurės baro grupė dalyvavo Šiaulių operacijoje, gindama dešinį sparną ir saugodama kelius, vedančius į Kuršą. Prieš tai lapkričio 19 d. naktį bendrai su latviais buvo užimtas Žeimelis, kur vokiečiai neteko 17 nukautų ir mums pateko 2 kulkosvaidžiu, 13 šautuvų, 15 kulkosvaidžiams kaspinių ir kita medžiaga.

Lapkričio 22 d. grupė susidūrė su žymiomis bermontininkų jėgomis ir vesdama mūšius stūmė juos Jonišio pusėn ir vakare užėmė liniją kaimų: Mikniūnai — Damančiai — Remdžiūnai — Bubštai — Bučiūnai. Bendrai su latviais užimtas Krūkių miestelis.

Iš nakties vokiečiai bermontininkai sutraukė prieš mūsų barą 3 bataljonus ir 2 batarėjas ir puolė žvalgus Bučiūnų kaime. Prasiėjęs mūšiu, grupė veržėsi pirmyn, o dešinysis jos sparnas, atnušęs bermontininkų puolimą, bendrai su partizanais takeliais ir miškais stengėsi apeiti bermontininkus iš Melnių ir Sargeliškio pusės. Bermontininkai, matydami savo pralaimėjimus, skubotai pasitraukė Jonišio pusėn. Lapkričio 27 d. buvo užimtas Joniškis. Užėmimas ištiko tiek skubotai, kad kai kurie bermontininkų buvo sugauti plėšimo vietoje.

Tuomi ir baigėsi grupės darbuotė. Jonišky juos pakeitė N pėst. pulkas, o Pasvalio grupės dalys grįžo į savo apskritį.

Kaip adresuoti laišakai.

Iš praktikos patirta, kad daugybė laiškų, rašomų Veikiančion armijon, arba iš armijos namo nepasiekia savo tikslo — žuva tik dėliai blogo jų adresavimo.

Mes, adresuodami laiškus, vis da prisilaikom senųjų papročių, t. y. rašom redybas, apskričius ir kitus nereikalingus dabar žodžius. Pavyzdžiui adresas: „Kauno redybos, Panevėžio apskrities, Panevėžio valsčiaus ir miesto, Remygalos gatvė Nr. 24. Marijonai Merkienei“. Rašytojas juk galėjo tiesiai pasakyti: „Panevėžys, Remigalos gatvė Nr. 24 Marijonai Merkienei“, kuo būtų paliosavęs pašto tarnautojus nuo skaitymo šešių visai nereikalingų žodžių. Nes, jeigu pašto valdininkas, sakysime, į dieną perskaito mažiausiai 800 tokių adresų, tai susideda 4800 nereikalingų žodžių, kas atima nemaža laiko ir energijos.

Dabar kitokios rūšies adresavimas: „Kauno gubernijos, Šiaulių apskrities, Skaisgirių Valsčiaus, En-

drių kaimas Petru Macaičiui". Laiškas šiaip užadresuotas, — jeigu tik pašto valdininkas iš atminties nežino visų Lietuvos valsčių, tai tas laiškas bus dedamas į pašto paketą ir siunčiamas į Šiaulius, tuo tarpu, kai Skaisgirio valsčius gauna korespondenciją iš Žagarės. Reiškia laiškas važiuoja Šiauliuos, iš ten gali patekt vėl kur nors pro šalį, kol atatiks žinantį, kur yra Skaisgirio valsčius. Taigi ar nelengviau būtų parašius: „Žagarė, Skaisgirių valsč. Endrikų kaimas Petru Macaičiui“.

Tokiu būdu, kad bereikalo neužpuldinėt pašto ir kad laišakai neklaidžiotų ir nežūtų, reikia rašyt trumpai ir aiškiai ir Paštas, kur rašoma, rašytinas pirmuoju adreso žodžiu.

Del adresavimo į veikiančiąją armiją, norėtus pastebėti šis netobulumas.

Labai dažnai adresuose į veikiančias dalis rašoma vieta (kaimas ar miestas), ko kaip tik reikia vengti, nes tas yra draudžiama, del paslapties užlaikymo ir toksai laiškas ar visai nesuranda adresato, ar klaidžioja savaitėmis ir mėnesiais.

Todel patariama, rašant į veikiančiąją armiją, rašyt tik dalies pavadinimą ir pažymėt: „Į veikiančiąją armiją“.

Ši korespondencija eina į tyčia jai įsteigtus lauko paštus ir be kliučių pasiekia adresatų. M. B i j u n a s.

Žinios.

Lietuvoje.

Kariuomenės Kultūros ir Švietimo Komisijų įgaliotinių suvažiavimas buvo Kaune kovo 8 dieną. Suvažiavimas perėjo gyvai. Padaryta daug įdomių nutarimų. Plačiau apie tai pranešime 12 „K. Ž.“ Nr.

Paskaitos. Sekmadienį kovo 7 d. Kauno įguloj buvo 2 paskaiti kareiviams. Kar. Petrušauckas skaitė visoms Šančiuos esančioms dalims „apie Lietuvos nepriklausomybę“ ir kar. Ruseckas „iš mūsų atgijimo istorijos“ atsargos batalij. Panemunėj. Be to, kaip ir paprastai, daugiau 1000 kareivių buvo nuvesti į Kauno kinemą.

N. p. pulkas. Pereitais metais rugsėjo mėnesį pas mus susitvėrė „Kariškių kliūbas“ arba teisingiau „Karininkų kliūbas“, nes kareiviai veik apie jo veikimą nieko nežinojo ir nieko bendro neturėjo. Prie kliūbo buvo susiorganizavusi berods ir švietimo komisija, kuri savo laiku surengė dvi gegužini, nupirko knygų knygynui - skaityklai, bet kareiviai jomis maža tesinaudojo. Buvo ketinta steigti kareiviams skaitymo rašymo kursus, bet tai nebuvo įvykinta dėl svarbių priežasčių. Dabar esant mums laisvesniems, šis dalykas reikėtų įvykdyti. Visame pulke kiek gyviau veikia „puskarininkų mokykla“; čia kapitono R. dėka rengiami vakarėliai, šiaip pasilinksminimai ir kitos pramogos. Turime savo chorą, bet apie jį nieko negaliu pasakyti, nes retai girdime dainuojant. Yra ir dudų orkestras. Griežia neperblogiausia, tik griežikų maža. Reikia pažymėti, kad kai kurie mūsų karininkai mėgsta rusiškai kalbėti, dainuoti, o taip pat neužmiršo ir rusų keiksmų. Vieton keikus, geriau stengtųs pramokti lietuvių kalbos, nes juk neperpuikiausiai moka.

Kareivis Felia.

Metinės Keistučio p. p. sukaktuvės. Vasario 5 d. Keistučio p. p. kėlė savo pirmas metines sukaktuves. Keistučio pulkas vienas pirmųjų mūsų pulkų, stovėjusių kovon del mūsų nepriklausomybės. Jo žymesnių kovų bei žygių vietos, tai Kaišėdorys, Šiaulaičiai, Mukuliai, Ežerėnai, Kalkūnai ir k. Čia dedame

Vyr. Kar. Vado tam pulkui pasveikinimą ir pulko Vado atsakymą.

Keistučio p. pulko Vadui
PASVEIKINIMAS

1920 m. II. 7 d.

Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Keistučio pulko šventės dienoje sveikinu visus Keistutiečius, sulaukusius metinių sukaktuvių ir linkiu Jums tokio pat pasisekimo ir laimės ateity, kaip ir praėjusiais metais.

Valio, Pulko Vadas!

Valio, karininkai ir karo valdininkai!

Valio, visi kariškieji!

Vyriausias Kariuomenės Vadas
Generolas Leit. (pas.) Liatukas.

Generalštabo Viršininkas

Generolas Leit. Nastopka.

Vyriausiam Kariuomenės Vadui

Gener. Leit. Liatukui

ATSAKYMAS.

Tardamas Tamstai širdingą ačiu už pavestojo man pulko pasveikinimą ir palinkėjimą metinių sukaktuvių dienoje, turiu garbės pranešti, kad aš, kaip ir esantieji mano žinioj karininkai, kareiviai ir valdininkai — esame kupini noro kovoti del Lietuvos laisvės ir nekantraudami laukiame Tamstos įsakymo eiti pavaduot likusią mūsų Tėvynės dalį ir jos sostinę Vilnių nulenku užgrobikų. Tikiuos, kad šiais metais nemažiau sąmoningai ir garbingai mokėsime suvartoti įteiktus mums ginklus kovoti su Lietuvos priešais, kaip kad praeitais metais.

Keistučio pulko Vadas

Kapitonas (pas.) K. Škirpa.

Manoma paleisti iš kariuomenės visus silpnos sveikatos ir tuos, kurie yra vieninteliais darbininkais šeimynoj.

Del baltinių stokos. Daugelis kareivių visai teisingai nusiskundžia dėl baltinių stokos. Tačiau valdžia neįstengė baltinių patiekti, nes Lietuvoj nėra atatinkamų fabrių ir Lietuvoj visai negalima jų gaminti, o iš Amerikos gauta vien šilti baltiniai. Be to čia apsiereiškė labai peiktina mūsų žmonių ypatybė: labai daug sodiečių atsiuntė savo sūnus kariuomenėn beveik pusplikiais, dažnai tedavę jiems vien tiek, kad nebūtų visai nuogi, padėkime tik vieną baltinių porą, ir tą suplyšusią. Buvo nemaža atsitikimų, kad pasiturinčių ūkininkų vaikai ateidavo kariuomenėn visai basi. Valdžia negalėjo įsakyti naujokams atsinešti skalbinių ir atiduoti juos valdžiai už pinigų, nes valdžiai tuomet ypač stokavo pinigų. Šiaip ar taip valdžia, kaip mums teko girdėti, daro viską, kad tik suteikus kareiviams skalbinių.

Mėsos konservai kariuomenei. Iš Amerikos vežama mėsos, kadangi Lietuvoj neužteko mūsų kariuomenei mėsos.

Biaurus nusidėjimas Lietuvai. Susekta, kad atsiranda parubežio kareivių, kurie už kyšius praleidžia į Latvius ar Vokietiją linus ar kitas prekes. Tuomi jie daro didžiausią nuoskaudą tėvynei, nes Lietuva už išvežamas prekes, ypač linus, gauna įvairio pelno ir atlyginimo. Tie nesąžiniški kareiviai, kurie taip biauriai, parubežio sargybą eidami, elgiasi, gali anksčiau ar vėliau sulaukti didelės bausmės.

Belaisvių pažymėjimas. Visiems esantiems Lietuvoj belaisviams įsiūti ant krūtinės NrNr., kad tuo būdu, jei kuris jų pabėgtų, galėtų būti sugautas.

Mažojoj Lietuvoj. Klaipėdos lietuviai, atvykus ten prancūzų kariuomenei, išpuošė savo namus tautinėmis lietuvių vėliavomis. Vietos vokiečiai kai kur nudraskė lietuvių vėliavas, kad pabrėžtu savo neapy-

kantą lietuviams. Vasario 15 d. Klaipėdoje lietuviams surengė šventę Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti. Buvo prakalbos, koncertas ir vaidinimas.

Vasario 15 d. į Klaipėdą atvyko 300 prancūzų kareivių.

Liet. Šaulių Sąjungos suvažiavimas. Vasario 15 — 17 d. Kaune buvo saukiamas Šaulių Sąjungos skyrių atstovų suvažiavimas. Bet neatvykus reikalingam atstovų skaičiui, susivažiavimas pasivadino patariamuoju.

Iš pranešimų paaiškėjo, kad geriausiai šauliai gyvenuoja Ūkmergės srityje. Apskritai imant, juo arčiau fronto, juo didesnio vietos gyventojų ramybei atsiranda pavojaus, juo sparčiau, uoliau jaunimas spiečiasi į šaulių būrius. Šalies viduje šaulių skyriai silpnokai gyvenuoja.

Siame pasitarime nutarta, kad ramiu laiku šauliai užsiimtų sportu bei lavintų savo dvasios jėgas. Birželio 23 — 24 d. nutarta rengti šaulių dieną. Manoma leisti 3 — 4 kart per metus šaulių laikraštis, rengti kursai, kad paruoštų šauliams instruktorius.

Karo padėties panaikinimas. Kovo 1 d. V. Prezidento įsakymu visoje Lietuvoje panaikinamas karo stovis, išskyrus 30 kilometrų ruožą išilgai demarkacijos linijos. Karo padėty paliekama visa kariuomenė, kur ji tik būtų, ir taip pat visas Lietuvos gelžkelių ruožas.

Cenzūros panaikinimas. Visi politiniai laikraščių straipsniai dabar bus spausdinami be jokios cenzūros. Tik straipsniai, liečią kariuomenę, bus žiūrimi karo cenzūros.

Kaunas. Kovo 1 d. 7 val. ryto Armijos Teismo nutarimu sušaudytas už plėšimą ir žmogžudystę plėšikas Adomas Mikutaitis.

— Karo ligoninėje galima lankyti ligonius tik tai trečiadieniais ir sekmadieniais nuo 2 iki 4 val. popiet.

Kedainiai. Čion nuo pereinamųjų metų lapkričio pabaigos gyvena „Moterų Komitetas kareiviams šelpti“. Gruodžio 6 d. Kedainių stoty tas komitetas įsteigė maitinimo punktą, kuris iki š. m. sausio 31 d. suteikė maisto 6181 keliaujančiam pavieniui kareiviui ir 473 ligonims. Pravažiuojantiems duodama duonos $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ sv. ir saldinta juoda kava. Paskutiniu laiku duodama ir marmelado. Ligonys gauna ryžių košės su sviestu arba kvietinių kleckų. Maistas pravažiuojantiems kareiviams gaminamas iš intendantūros sandėlio produktų, gaunamų už pinigus.

Ligonims kareiviams maistas gaminamas iš produktų, gaunamų iš intendantūros veltui.

Liet. Raud. Kryž. skyrius Klaipėdoje. Vasario 10 d. Klaipėdoj įsteigtas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus skyrius. Antrą dieną buvo jau įsirašiusių virš 40 narių, kurie sudėjo apie 1000 auks. Skyriaus pirmininku išrinkta Brakas, jo pavaduotoja Rentelienė.

Del demarkacijos linijos. Lietuvos atstovas Paryžiuje Milašis vas. 9 d. įteikė Santarvės pasiuntinių konferencijai raštą del lenkų okupacijos Lietuvoje, prašydamas, kad būtų įsakyta lenkų kariuomenei pasitraukti už pirmosios demarkacinės linijos, nesprenžiant tuomi galutinai sienų klausimo.

Maršalas Foš'as mūsų min. pirm. Galvanauskiui pareiškė, kad gavęs iš Aukščiaus. Tarybos įsakymą, Foš'as priversiąs lenkus pasitraukti.

Palanga. Neseniai Palangoje lankėsi vyr. Latvijos kariuomenės vadas, kurį vietos latviai ir žydai priėmė su duona ir druska. Laikę pietų Latvių vyr. vadas labai gyrė lenkus, kurie nieko nereikalauja už suteiktą latviams pagalbą.

Latviai Palangoje labai agituoja žmones, kad dėtųsi prie Latvių.

Šauliai. Nuo sausio mėn. pabaigos čion kasdien būna kareiviams paskaitos įvairaus turinio. Kie-

kviena paskaita kartojama, kad galėtų išgirsti visi kareiviai. Gimnazistai moko kuopelėmis beraščius kareivius.

Iš Kultūros ir Švietimo srities darbuotės

Artillerijos pulkas. Čia energingai pradėta organizuoti kultūros ir švietimo darbas. Įsteigta kareivių klūbas. Užgavėnėms buvo surengtas klūbo atidengimui vakarėlis. Prie klūbo yra įtaisytas bufetas, kuriame galima gauti visokiu reikalingų kareiviam daiktų. Greitu laiku manoma įsteigti skaitykla; organizuojamas knygynėlis; ruošama kareivių mokykla mokytį skaityti ir rašyti, kursai su paskaitomis ir t. t. Visu kultūros ir švietimo darbu rūpintis paskirtas vienas karininkas, kuris mano į tą darbą patraukti daugiau žmonių iš pačių kareivių tarpo.

Raudonojo Kryžiaus ligoninė. Literatūros dalies rūpesniu čia įsteigta knygynėlis. Jame yra įvairaus turinio knygų. Ligoniai noriai skaito knygas, įdomaūjasi apšvieta, išreiškia pageidavimą del knygų turinio, ypač nori knygų ir laikraščių apibūdinančių dabarties padėjimą. Norima steigti skaitykla. Knygnėlį veda vienas iš sergančiųjų karininkų.

Okupuotoj Lietuvoj.

Vilniaus lietuvių gimnazijos vakarėlis. Vasario 16 d. Vilniaus lietuvių, išklause šv. Mikalojaus bažnytelėje pamaldų, susirinko lietuvių gimnazijon. Direkt. M. Biržiška pasakė prakalbą, nupiešdamas lietuvių tautos pastangas būti nepriklausoma nuo senovės iki šių dienų.

Brangumas Vilniuje. Vilniuje juodos duonos svaras — 5 rub., baltos duonos sv. — 15 rub., bulvių pūdas — 80 rub., pieno kvorta — 10 rub., vyriški batai — 900 rub.

Lietuviai svetur.

Lietuvos misijos darbuotė Amerikoje. Gruodžio 30 d. iš New-Yorko Lietuvos finansų misija nuvyko į Bostoną. Čion mūsų misija buvo labai prielankiai sutikta aukštesniųjų valdininkų bei apylinkės lietuvių.

Bostone Lietuvos laisvės paskolos bonų parduota už 28.000 dolerių, o visoje Massachusetts valstybėje — už 64.000 dol. arba, skaitant mūsų pinigais (sulig dabartinio kurso) — už 6 $\frac{1}{2}$ milijono auksinų.

U ž s i e n y.

Lenkų pinklės. Lenkai sužinoję apie daromąją Lietuvos su Anglais finansinę sutartį subruzdavo ardyti ją, kadangi tai sutarčiai įvykus, lenkai galutinai turėtų atsisakyti nuo savo norų del Lietuvos.

Šveicarai ir Lietuva. Š. m. vasario 11 d. Šveicarijos mieste Ženevoj buvo didelis mitingas, sušauktas Komiteto rūpintis naujai susikūrusių valstybių pripažinimu. Mitingas po paskaitos priėmė rezoliuciją, reikalaujančią viešai pripažinti Lietuvos nepriklausomybę. Lietuvos pripažinimu ypač daug rūpinasi Ženevos Kantono (apskričio) prezidentas Piktet'as.

Estų taika su Rusais. Estų-rusų taikos derybos Dorpate užsibaigė tų dviejų kraštų susitaikinimu. Taikos sąlygos abiem pusėm gana geros. Tarp kitko estai gauna iš Rusų 15 milijonų rublių aukso. Estų Seimas Dorpato sutartį jau patvirtino.

Vokiečiai bolševikų armijoje. Per Suomiją į Rusų kraštą pervaziavo keliolika vokiečių karininkų stoti į bolševikų armiją. Pervaziavusiųjų kariškių tarpė esą ir generolai f. Biulovas ir Liūdendorfas.

Anglai ir Lietuva. Lietuvos tautinis bankas, pasak „Morningpost“, gausias 3 milijonus sterlingų Anglų bankų paskolas. Be to anglai apsiima parduoti

Lietuvos išvežamasias prekes ir užtikrina reikalingą prekių įvežimą Lietuvon.

Vengrų Steigiamasis Seimas iškilmingai atdarytas vasario 16 d.

Estrose. Estų vyriausybė įsakė išvaryti iš Estijos visus svetimų valstybių piliečius, kurie atkeliavo vėliau, kai 1915 m. Norintieji pasilikti turi gauti ypatingą leidimą.

Lenkų išlaidų ir įplaukų sąmata. Lenkų finansų ministeris Grabskis seime pranešė, kad Lenkijos sąmata turinti 12 milijardų markių nuostolio. Vis tai yra pasekmė lenkų grobiamosios karo politikos.

Pramonės militarizavimas Rusijoje. Rusijoje vykiamas dabar visuotinis pramonės militarizavimas. Darbininkai skaitysis mobilizuotais ir turės dirbti priverstinai. Darbo laisvė, Trockio pasakymu, esanti tik buržuazijos išmislas. Algos darbininkams bus sumažintos. Darbininkų tarybos dirbtuvėse panaikintos. Paskirtas tam tikras komisaras-diktatorius, kuris turi teisės, neklausančius darbininkus be pasigallėjimo šaudyti bei kišti į kalėjimus.

Santarvė ir rusai. Taikos konferencija II. 24 nusprendė, kad buv. Rusijos pakraščio valstybės nepultų bolševikų, bet jei bolševikai pultų jas, tai santarvė parems pakraščio valstybes.

Nauja Pabaltijos valstybių konferencija. Latvių vyriausybė, prieš pradėdama taikos derybas su Tarybų rusais, nori sukviesti į Rygą Lietuvos, Lenkų ir Suomų atstovus bendrai nuspręst taikos klausimui. Ta konferencija turinti įvykti kovo mėnesio vidury.

Bolševikai ir lenkai. Bolševikai nuolat stiprina savo frontą prieš lenkus. Pastaruoju laiku lenkų frontan bolševikai atgabeno septynias naujas pėstininkų divizijas.

Anglų armija. Anglų karo ministeris pranešė Londone, kad kovo 31 d. būsianti panaikinta visuotinio kareiviavimo prievolė Anglų krašte. Ligi to laiko bus sudaryta 220.000 savanorių armija. Indijoje taraujanti kariuomenė į tą skaičių neįeina.

Anglų valdžia gražina į Lietuvą tų lietuvių šeimas, kurie buvo iš Anglų 1917 m. išsiųsti Rusijon.

Pirmas laivas su šeimomis išplaukia į Liepoją š. m. vas. 27—29 d.

Oficialinė dalis.

Apdovanoti.

Už atsižymėjimą mūšiuose su priešu apdovanojami „Vyties Kryžiumi“.

2-jo laipsnio

1-jo p. Didž. Liet. Kunig. Gedimino pulko Majoras V. Šaudžys.

1-jo laipsnio

1-jo p. Didž. Kunig. Gedimino pulko Kapitonas K. Sprangauskas, Vyr. Leit. N. Zabulionis, Leit. E. Rulinskas, Vyr. Leit. V. Kinduris.

3-jo pėst. pulko. Vyr. Leit. T. Šostakas.

Artilerijos pulko 4-os batarėjos Leit. V. Jasulaitis.

1-jo p. Didž. Leit. Kunig. Gedimino pulko 3-os kp. viršila P. Bagužas, 3-os kp. grandinis J. Strazdas, 3-os kp. eiliniai: A. Milušauskas, A. Svetulevičius, P. Nedzinskas, V. Zinkevičius, 7-os kp.: viršila J. Kazlauskas, būrin. K. Jablonskas, skyrin.: B. Laurinaitis, J. Mickevičius, J. Kuosa, felčeriai J. Kutra, eiliniai: J. Samuolis, J. Raginskas, P. Zaborauskas, L. Degutis, J. Malinauskas, A. Skučas, 1 kulk. būr.: J. Zelenka, J. Skvorčas, J. Stribulskis

3-jo pėstin. pulko kulk. kom. viršila J. Masandukas; 5-os kp.: jaun. puskar. V. Mikalauskas, eiliniai: B. Aleksandravičius, A. Urnikis, kulk. kom. eilinis J. Česnauskas, 6-os kp. eilinis A. Kontantas, pusk. mok. jaun. pusk. L. Dambrauskas.

Artilerijos pulkas 4-os batar. jaun. pusk.: B. Mačūnas, A. Petkevičius, 4-os žvalg. rat. V. Galinis, 4-os eiliniai: J. Madzulauskas, A. Jankutėlis, 4-os žvalgai: A. Svetkauskas, J. Bubnys.

Baltgudžių bataliono viršila A. Kardaš.

L. K. Js. Nr. 243.

Tvarkai bei drausmei palaikyti.

Iki atskiro paliepimo dalių vadams įsakau:

Užginti visiems kariškiams išeiti iš kareivinių rajonų. Siunčiamus tarnybos reikalais kariškius apginkluoti ir išduoti tam tikrus pažymėjimus (leidimus).

Neleisti lankyti kareivinių civiliams asmenims.

Dežuruojančiam dalyj karininkui padėti duoti du padėjėju karininku.

Giminės, norį pasimatyti su kareiviais, privalo kreiptis prie dežuruojančio karininko, leidimui gauti.

L. K. Js. N. 148-b.

Del tvarkos tarnyboj.

Nežiūrint į nuolatinius mano pastebėjimus, užsiėmimo valandomis sutinku daug kareivių mieste (Kaune), ne sulig formos apsirengusių ir be diržų. Sargybos eina pilnoje netvarkoj. Pasimainymas sargybų daroma pasivėluojant. Karininkai turi atvykti pusei valandos prieš skirstymą ir apžiūrėti visas savo sargybas. Pasivėlinti draudžiu.

L. K. Js. Nr. 256.

Gurguolių tvarka.

Gurguolės važiuodamos nesilaiko dešinės gatvės pusės, į vežimus sėdaši daug žmonių. Įsakau važiuojant bent trims vežimams, skirti puskarininkį, kurs ir atsakys už tvarką; važiuojant šešiams ir daugiau vežimų paskirti raitą puskarininkį.

L. K. Js. Nr. 256.

Teismas riaušinininkams.

Peržiūrėjimui bylų apie priešvalstybinę agitaciją ir priešvalstybinį sukilimą š. m. Vasario 22—24 d. sudarau K a r o T e i s m ą sudėtyje:

- 1) Elektro-technikos bataliono Majoro Slapčinskio,
- 2) 8 pulko Vyresn. Leitenanto Leono,
- 3) Aviacijos dalies Vyresn. Puskarininkio Čurlio ir
- 4) Artilerijos pulko Vyresn. Puskarininkio Strumilos,

pirmininkaujant Kauno m. Komendantūros Kapitoniui Žvyniui.

Posėdžius sudaryti Armijos Teisme ir pradėti veikti tuojau po gavimo bylų ir sąrašo kaltinamųjų.

L. K. Js. Nr. 254.

Rubai paleidžiamiems iš kariuomenės.

„Liet. Kar.“ įsakymas Nr. 187 § 1 atmainomas. Turėdamas galvoj drabužių trukumą, įsakau paleidžiant kareivius iš kariuomenės, prisilaikyti šios tvarkos:

Jeigu kareivis visai paleidžiamas ir išstarnavęs ne mažiau 3-jų mėnesių, dalių vadams ir viršininkams įsakau pasistengti paleisti jį kuoseniausiuose rūbuose, avalinėje ir vienoje eilėje baltinių.

Jeigu kareivis paleidžiamas visai iš kariuomenės ir išstarnavęs mažiau 3-jų mėnesių ir nuosavų rūbų neturi, išduoti tokiam kuoseniausius rūbus, avalinę ir 1-ą eilę baltinių ir apie tai pranešti tam karo komendantui, į kurio apskritį kareivis paleistas. Komendantas gavus tokius pranešimus, tuojau išreikalauti iš paleistųjų rūbus ir pasiųsti juos Armijos Intendantui.

Jeigu kareivis paleidžiamas pataisymui sveikatos, kad ir ilgesniam laikui, kaip dviem mėnesiam, išleisti jį tik panešiotuose rūbuose ir vienoje eilėje baltinių.

Kariuomenės dalių vadams, į kurių dalis prisiunčiami naujokai, daboti, kad jie nuosavų rūbų nepar-

davinėtų ir prie išdavimo valdiškų, nuosavus atimti, ir laikyti bent 3 mėnesius tam tikrame sandėlyje.

L. K. [s. Nr. 252.

Raupų skiepijimas.

Visiems naujai į dalį atvykusiems kareiviams tuojau raupus sklepyti. Dar neįskiepytus tuojau įskiepyti.

Apsisaugojimui nuo ligų įsakau visose kareivinėse ir kitose įstaigose vartoti gėrimui tiktai virintą vandenį. Dalyse, kur nėra specialių virtuvių, vanduo turi būti išvirinamas paprastuose katiluose.

L. K. [s. Nr. 257,

Kariškiai galės rinkti į Steigiamąjį Seimą.

Vyriausybė rengia Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymo papildymą, kuriuo kariškiai ne tik galės būti rinkiami, kaip dabar yra, bet ir patys galės rinkti atstovus Steigiamąjį Seimą.

Nauji įstatymai.

— L. Ministerių Kabinetas priėmė įstatymą draudžiantį išvežti iš Lietuvos aukso ir sidabro pinigus, gabalus ir tt.

— Krašto apsaugos Min. įnešė įstatymą apie algas kareiviams specialistams, atsižvelgiant į laipsnius, specialybes ir laisvai samdomus tarnautojus.

Iš teisų del valgomųjų produktų suėmimo.

Teisė suimnėti valgomuosius produktus ir kitus tiekimo dalykus reikalingus kariuomenei aprūpinti, maitinti ligoninėms, kalėjimams: prieglaudoms, tremtinių punktams laikyti, aprūpinti maistu didesnių miestų ir ypatingai karo išgriautų sričių neturteliams ir patiekti vasarojaus sėklų ypatingai suvargintoms sritims priklauso Krašto Apsaugos Ministerijai Intendantūros skyriui.

L. K. [s. Nr. 235.

Armijos Teismas paskyrė nagrinėti teisiąmajin posėdin 1920 m. kovo m. 13 d. I-mo raitelių p. neriškuotės kom. kareivio Oskaro Gincelio, kaltinamo 51 ir 2 d. 581 Baudž. Statuto str. str. ir 161 ir I p. 131 Karo Baudž. Statuto str.str., byla.

1920 m. kovo m. 17 d. 2-ro Ats. bat. mōkomošios kom. kareivio Idelio Epšteinio, kaltinamo 96 Karo Baudž. Statuto str. 14 p. 12 Karo Teismo [st. § ir 131 Baudž. Stat. str., byla.

1920 m. kovo m. 27 d. I-mo Raitelių pulko kareivių Ipolitio Kasparavivičiaus ir Pijaus Grumblio, kaltinamų 51 Baudž. Stat. str. ir 4 p. 232 Karo Baudžiam. Statuto str. ir to pat pulko kareivio Juozo Grumblio ir Kauno miesto piliečio Vlodo Vasiliausko, kaltinamų 51 ir I d. 574 Baudž. Statuto str. str., byla.

Pulkų pavadinimai.

Skelbiami žiniai ir pidymui Valstybės Prezidento 3. m. Vasario mėnesio 16 dienos įsakymų nuorašai.

„3-jam pėstininkų pulkui už pavyzdinę tvarką ir didelį taktą kovose su nepriklausomos Lietuvos priešais Daugpilio rajone leidžiu vadintis „3-ju pėstininkų Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto pulku“.

„8-jam pėstininkų pulkui už pasižymėjimą mūšiuose su priešininkais ir atlikimą ypatingai sunkių ir svarbių žygių Salakų-Daugpilio rajone leidžiu vadintis „8-ju pėstininkų Kauno Kunigaikščio Vidato pulku“.

„9-jam pėstininkų pulkui už atsižymėjimą kovose su nepriklausomos Lietuvos priešininkais nuo pat pradžios jo formavimosi, kaipo partizanų būrio, leidžiu vadintis „9-ju pėstininkų Lietuvos Kunigaikščio Vytenio pulku“.

L. K. [s. Nr. 255.

Draudžiama paleistiems nešioti uniformą.

Paleisti iš kariuomenės generolai, karininkai ir kareiviai ar tai atsargon ar visiškai ir neapdovanoti uniformos dėvėjimo teise, neturi jokios teisės dėvėti karo uniformą) karo įstatų VII knygos 858, 859 ir 861 str.).

Įsakau karo komendantams asmenis, nusidėjusius nurodytame dalyke, traukti atsakomybėn taikos teisman einant Baudžiamojo Statuto 1903 metų 2 p. 272 str. ir Ministerių Kabineto įsakymu 1919 metų Sausio 31 dienos, kuriais prasikaltusieji baudžiami pinigine pabauda iki 2400 auksinų.

L. K. [s. Nr. 255.

Laiškas į redakciją.

GERBIAMOJI REDAKCIJA!

Kariškių Kal. 1920 m. įdėta „Kulkosvaidininkų daina“. Autorius jos yra gerai žinomas 1-mo pulko kulkosvaidininkams, kurie tą dainą dainavo jau 1919 m. sausio mėn. Kazys Paura, matyt, norėdamas įgyti poeto garbę ir Kedainiečių kulkosvaidininkų padėką, tą dainą paėmė iš 1-mo pulko ir atidavė spaudon. Kaip savo veikalą. Redakcija (vargu jis pats) pataisė ir įdėjo į Kariškių Kalendorių. Kaziui Paurai patartina ateity neskubėti svetimo daikto aukoti savo draugams, nes tai gali greit išsiaiškinti ir... sudiev Parnasas!

1-mo pulko Kulkosvaidininkas.

Redakcijos atsakos.

Korespondentui iš Lazdijų. Tamstos korespondencijos nedėsimė, nes paties koncerto vis tik neaprašai. Jeigu buvo tokių, kurie be jokios rimtos priežasties varė kareivius iš koncerto, tai toks jų elgesys, žinoma, yra labai pelkėtinas, nekultūringas.

Jankai. Tamsta paties atsitikimo neaprašai. Nedėsimė.

V. K.-s. Tamstos eilės išrodo taip, lyg Baranauską norėta sekti. Be to tokiu ritmu jau neberašoma.

Tyslevai. „Ar tu matei“ ir „Neverk“ netinka.

Edvardui. J. Šakal, Daugnorziui, A. B., A. Vėjavaikiui, A. Mihal. Geriausiai padarysit, jei Tamstos eilių visai nerašysit. Kai kurie Jūs visai nenumano, kas tai yra eilės, poezija ir neturi nė mažiausio talento eilėms rašyti. Kitos eilės parašytos prasčiau korespondencijos. Meginkite rašyti proza: korespondencijas, apysakutes ir t. t. kas ką išgalės. Ir mums galės būti naudos ir Jums malonumo.

Laike maišto Kauno įguloje 22—23:

Prapuolė

Kariuomenės arklių.

Tie arkliai tuojau turi būti atvesti į Generalinį Štabą. Kas slėps juos bus baudžiamas, kaipo pasisavinęs Kariuomenės turta.

„Varta Backauščyny“
(Tėvynės Sargyba) Gudų bataliono
laikraštėlis. Išėjo 8 Nr. Nr.

Adresas: Veik. Armija, Gudų batalionas,
Redak. Taryba.